

Kadernota 2018-2021

Stad met een hart

Inhoudsopgave

1	‘Samen maken we de stad’	4
1.1	Terugblik 2014-2017: prioriteiten van dit college	4
1.2	Kadernota 2018: focus in de komende begroting	6
2	Financieel perspectief	10
2.1	Beschikbare ruimte - structureel	10
2.2	Beschikbare ruimte - incidenteel.....	12
2.3	Benodigde ruimte	14
2.4	Precariobelasting	14
2.5	Financieel Perspectief na 2021	15
Bijlage 1:	Specificatie structurele uitgaven	16
Bijlage 2:	Specificatie incidentele uitgaven	23

Voorwoord

In deze kadernota zetten we het beleid van de afgelopen jaren voort: we blijven verder werken aan een ondernemende, duurzame en vitale stad. Op hoofdlijnen handhaven we de uitgaven zoals begroot in de laatste meerjarenbegroting. Daarop aansluitend doen we voorstellen voor enkele aanvullende uitgaven en investeringen. Nieuwe uitgaven en investeringen hebben onder meer betrekking op: groen, zorg, gezondheid, onderwijs, sport, economie, duurzaamheid, cultuur en veiligheid. Ook zorgen we voor een beperking van de geplande ontwikkeling van de onroerendzaakbelasting.

Bij de voorbereiding en uitvoering van beleid blijven kiezen we voor nieuwe vormen van samenwerking, participatie en co-creatie met inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties in onze stad.

We kiezen ervoor om vast te blijven houden aan een solide en toekomstgericht (financieel) beleid. Dat betekent in elk geval een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting en voldoende financiële reserves om risico's af te dekken. Ook zetten we geld opzij voor toekomstgerichte vervangingsinvesteringen in de kwaliteit van de openbare ruimte, onderwijsgebouwen, verkeersvoorzieningen, sportfaciliteiten en ICT-infrastructuur.

Met een gebalanceerde mix van uitgaven en investeringen, tegen de achtergrond van een financieel solide beleid, doen we wat nodig is om onze stad vitaal en leefbaar te houden voor volgende generaties.

Het college van burgemeester en wethouders

1 ‘Samen maken we de stad’

1.1 Terugblik 2014-2017: prioriteiten van dit college

We bevinden ons in het laatste jaar van deze raads- en collegeperiode. Volgend jaar rond deze tijd zijn de gemeenteraadsverkiezingen achter de rug, zijn de stemmen geteld en is mogelijk al een nieuw college gevormd. De begroting 2018-2021 die we in het najaar 2017 presenteren wordt dus gemaakt voor en uitgevoerd door het volgende college. Die gedachte kan aanzetten tot terughoudendheid – want wie wil de ander voor de voeten lopen – maar kan ook juist leiden tot een *drive* om de spreekwoordelijke puntjes op de i te zetten en zaken goed achter te laten zonder onaangename verrassingen of lastige opgaven die nu reeds bekend zijn.

In deze kadernota zetten we de koers voort die we de afgelopen jaren hebben gevaren. Sleutelwoorden waren en blijven: ondernemend, vitaal, duurzaam, gezond en inclusief. En dat tegen de achtergrond van een financieel solide en toekomstgericht beleid. Voordat we de accenten voor 2018 weergeven, blikken we eerst kort terug op onze bestuurlijke keuzes uit deze periode.

Economische situatie

In 2014 waren de economische vooruitzichten enigszins somber. De begroting die in november 2013 door de raad werd vastgesteld was voor de jaren 2014 en 2015 sluitend, maar kende toen al voor de jaren daarna nog een forse financiële taakstelling. In het coalitieakkoord werd voorgesteld om een kerntakendiscussie en financiële herijking te laten plaatsvinden halverwege deze raadsperiode. Dat voornemen werd doorkruist door extra tegenvallers in het gemeentefonds en op het moment dat de provincie Utrecht in december 2014 aankondigde dat de begroting 2015-2018 geen goedkeuring kreeg. Daarop heeft ons college in nauw overleg met de raad en de stad versneld de toch al voorziene bezuiniging doorgevoerd in de herstelbegroting 2015-2018. Dat was een bezuiniging bovenop de tientallen miljoenen die in 2011 en 2012 waren verwerkt.

Financieel solide en toekomstgericht beleid

De financiële ontwikkelingen in 2015 en 2016 hebben ertoe geleid dat we afwegingen hebben moeten maken tussen ‘dat wat moet’ en ‘dat wat kan’. Vanaf de herstelbegroting hebben we een **strik financieel beleid** gevoerd met veel aandacht voor structureel sluitende begrotingen. Dat betekent in feite dat er in *elk* jaar in de meerjarenbegroting niet meer geld uitgaat dan er binnenkomt. De begroting is sinds enkele jaren zo transparant mogelijk. Met een set financiële ijkpunten houden we de vinger aan de pols.

Binnen dit strikte financiële kader hebben we veel aandacht besteed aan toekomstgerichte **vervangingsinvesteringen** in de openbare ruimte (civiele werken, zoals wegen, bruggen, viaducten maar ook openbare verlichting en speelterreinen), gemeentelijk vastgoed (culturele gebouwen, monumenten, welzijns- en sportaccommodaties) en onderwijsvastgoed. Deze investeringen zijn nodig om de kwaliteit en leefbaarheid van onze stad op peil te houden; als we in de komende jaren niet investeren, zullen generaties na ons daar de gevolgen van ondervinden.

Ook zijn we meer gaan investeren in onze **ICT-systemen** en ontwikkelingen op het gebied van **smart city**. Via digitale diensten weten inwoners en bedrijven de weg naar de gemeente beter en eenvoudiger te vinden. Aan

de 'voorkant' maken we de toegang tot de gemeentelijke diensten eenvoudiger, terwijl we aan de 'achterkant' werken aan de koppeling van basisregistraties om mensen beter van dienst te kunnen zijn.

Een structureel sluitende begroting heeft een prijs. Hoewel er bij de herstelbegroting in 2015 extra lastenverzwaringen voor inwoners en bedrijven moesten worden doorgevoerd, hebben we de aanvankelijke stijging van de **onroerendzaakbelasting** (OZB) kunnen temperen door de invoering van de **precarioheffing** op kabels en leidingen. Nu het Rijk deze precarioheffing op termijn niet meer mogelijk maakt, zoeken we naar alternatieven. Dat betekent dat de OZB naar verwachting weer iets zal toenemen, maar niet meer dan het landelijk gemiddelde.

Inclusieve samenleving

We hebben er vanaf het begin van deze collegeperiode voor gekozen om alle voorrang te geven aan het goed doorlopen van de **decentralisaties** in het sociaal domein en de vormgeving van sociaal beleid, maatschappelijke participatie en zorg. Via onze sociale wijkteams, gebiedsmanagement en onze uitvoerder Indebuurt033 werken we aan vitale en leefbare wijken.

We streven naar een samenleving waarin kwetsbare mensen deel kunnen nemen. Daarbij horen ook preventie, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Bij de herinrichting van de sociale basisinfrastructuur staat de vraag van onze inwoners centraal.

We werken inmiddels ook volop aan de **sociale woningbouwopgave** en meer ruimte voor combinaties van **wonen en zorg**. De vraag naar sociale huurwoningen is groot. Via een programmatische aanpak, gericht op nieuwbouw en transformatie van bestaande bouw, willen we in enkele jaren het aanbod van woningen drastisch vergroten. De **transformatie** van (kantoor)gebouwen is onderdeel van een grotere transformatieopgave om, op onder andere De Hoef en Isselt, gedeelten van bedrijventerrein te veranderen naar andere functies. Verder hebben we maatregelen genomen voor het vergroten van de **toegankelijkheid** van onze gebouwen en faciliteiten voor mensen met een handicap.

Ondernemende en vitale stad

Ondanks de economische crisis hebben we in de afgelopen jaren doelgericht beleid gevoerd om onze stad ondernemend en vitaal te houden. Bij veel ontwikkelingen hebben we aangesloten bij de **'kracht van de stad'**, daarmee bedoelen we bewoners, ondernemers en organisaties die initiatiefrijk zijn en een verbindende rol in onze samenleving vervullen. We geloven in 'samen met de stad'. Dat betekent dat we beleid waar mogelijk in **co-creatie** tot stand brengen. De visie Stadshart en ook de Groenvisie zijn voorbeelden van een andere manier van samenwerken.

Ons economische beleid is gericht op het **aantrekken en binden van bedrijven**. Bedrijven kunnen rekenen op goed accountmanagement door de gemeente. Ook hebben we extra middelen gereserveerd voor citymarketing en het faciliteren van congressen en evenementen.

Met een mix van maatregelen werken we aan de aantrekkelijkheid van onze stad voor **jongeren** en met inbreng van jongeren. Concreet gaat het hier om goede onderwijsvoorzieningen, voldoende sportfaciliteiten, aandacht voor jongerencultuur en een goede afstemming van onderwijs en arbeidsmarkt.

De afgelopen jaren is er veel gebeurd op cultureel gebied. De uitvoering van live TV evenement The Passion in 2016 liet zien hoe onze stad op uitstekende een landelijk evenement kan *hosten*. In het Belgenjaar en het Mondriaanjaar hebben wij ons verbonden met andere steden. Dit nog naast vele andere populaire evenemen-

ten die niet meer weg te denken zijn zoals Lepeltje lepeltje, Amersfoort Jazz, Into the Woods, Spoffin en Gluren bij de burens. Tegelijkertijd staat het culturele klimaat in Amersfoort onder druk en is de financiële weerbaarheid van sommige culturele instellingen beperkt gebleken. Op dit moment werken we aan een **cultuurvisie** om onze ambities op dit terrein vorm en inhoud te geven.

We hebben investeringen gedaan in de verbetering van de **bereikbaarheid** van onze stad en de **verkeersveiligheid**, onder andere rond scholen. Verschillende grote verkeersprojecten naderen de uitvoering of zijn afgerond. Ook hebben we een onderzoek uitgevoerd naar verkeersmaatregelen in Vathorst, waarvan de uitvoering zich tot de komende jaren zal uitstrekken.

De **visie Stadshart** die onlangs door de raad werd vastgesteld, moet bijdragen aan een aantrekkelijke en toekomstbestendige binnenstad. In de komende tijd werken we aan het uitvoeringsprogramma.

Duurzaam en gezond

We werken toe naar een **CO₂-neutrale stad** in 2030. Dat vraagt om een omslag van lineair denken (van productie naar afval) naar circulair denken (afval als grondstof). Ook wijzen we onze inwoners en bedrijven op de omgevingseffecten van onze leefstijl. Dat betekent dat we regie voeren op ontwikkelingen ten aanzien van veranderend en verminderd energiegebruik, duurzame energieproductie, duurzaam bouwen en duurzame mobiliteit, waaronder een toename van fietsgebruik. Omgekeerd inzamelen wat nu verder over de stad wordt ingevoerd, is een van de middelen geweest om meer grondstoffen voor hergebruik in te zamelen.

Gezondheid heeft in deze collegeperiode veel aandacht. We hebben al hard gewerkt aan **sportinclusief beleid** en het wegwerken van wachtlijsten van sportverenigingen. Extra middelen voor buurtsportcoaches hebben de mogelijkheid gegeven om nieuwe groepen aan het sporten en bewegen te krijgen, zoals senioren en jeugdigen die geen lid zijn van een sportvereniging. Op dit moment werken we aan concentratie en efficiency van sportvoorzieningen. Het gezondheidsbeleid sluit daar bij aan. In de **gezondheidsnota** waarover de raad binnenkort besluit, wordt beschreven hoe we aandacht geven aan de gezondheid van specifieke doelgroepen.

1.2 Kadernota 2018: focus in de komende begroting

In 2017 zullen we op veel terreinen voortgang boeken. Die voortgang boeken we dankzij – en samen met – de raad en de stad. Maar een stad is nooit ‘af’ en dat maakt dat een gemeentebestuur ook nooit ‘klaar’ is. Vanuit onze ambitie om Amersfoort ondernemender, duurzamer en vitaler te maken, doen we in deze kadernota een aantal voorstellen. Daarnaast blijven we onze krachten inzetten voor een inclusieve samenleving, waarin iedereen, oud en jong, met welke achtergrond of beperking dan ook, een plek heeft.

Ondernemend, duurzaam en vitaal

We zetten de koers van de afgelopen jaren voort: we blijven investeren in ondernemerschap, ruimte voor maatschappelijke initiatieven en een vitale stad. Ook houden we aandacht voor duurzaamheid, bereikbaarheid en gezondheid. Naast de uitgaven die al in de meerjarenbegroting waren voorzien, hebben we in deze kadernota middelen opgenomen voor:

w

- **Duurzaamheid, circulaire economie, CO₂-neutrale stad en luchtkwaliteit.** Komende periode wordt vol ingezet op duurzaamheid. De faciliterende rol die we hadden, blijven we uitvoeren bijvoorbeeld op het gebied van het Toekomstfonds. We hebben extra middelen gereserveerd om onze ambities op het gebied van

duurzaamheid voort te zetten en te intensiveren, daarbij nemen we een meer regisserende rol in. Daarom stellen we de komende periode een plan van aanpak CO₂-neutrale stad op: 'wat moet er gebeuren om in 2030 energieneutraal te zijn'. Voor de zomer worden voor negen gebieden energietransitiepaden opgesteld samen met stakeholders voor mobiliteit, elektra en licht en warmte. Eind dit jaar wordt samen met de stad gekomen tot wijkplannen. Ook wordt een Plan van Aanpak Circulaire Economie opgesteld. Waar liggen in Amersfoort en de regio de kansen voor circulaire economie om deze verder te stimuleren? Binnen de organisatie gaat een stimulator aan de slag om te zorgen voor de implementatie van de GreenDeal Duurzaam Grond Weg Waterbouw (GWW). Daarbij worden de projectleiders concreet geholpen bij het organiseren van marktconsultaties en het schrijven van een goed bestek, waar de duurzaamheidsdoelstellingen stevig in verankerd zijn.

Daarnaast hebben we middelen gereserveerd om uitvoering te geven aan afspraken die voortkomen uit het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie. Volgens dat programma moeten gemeenten in 2020 klimaatbestendigheid borgen in hun beleid. Daarnaast is extra budget beschikbaar voor de vermindering van fijnstof.

- *Uitwerking van de cultuurvisie.* We werken aan een nieuwe cultuurvisie die we eind 2017 willen laten vaststellen. Kunst en cultuur hebben een brede waarde en betekenis voor de stad. Zo zeggen ze veel over de identiteit en vitaliteit van een stad. Cultuur activeert en brengt mensen samen en soms zit de waarde er gewoon in dat iemand er waarde aan hecht. Het culturele klimaat in Amersfoort heeft de afgelopen jaren onder druk gestaan. We zien veel potentie in de stad, maar constateren dat de culturele activiteiten en gemeentelijke inzet niet in verhouding staan tot de omvang van Amersfoort. Helemaal niet met het oog op de verwachte groei van het aantal Amersfoorters. We maken daarom de komende jaren geld vrij voor het versterken van het culturele klimaat in Amersfoort.
- *Uitvoering van het gezondheidsbeleid.* Onlangs is de nota Gezondheidsbeleid aan uw raad aangeboden. Hierin worden beleidsintensiveringen voorgesteld, onder andere voor versteviging van ouderschap bij specifieke doelgroepen, gezondheidspreventie basisschoolleerlingen, het programma B.Slim en een leefstijlprogramma voor volwassenen met overgewicht en chronische ziekte. Ook doen we voorstellen voor een aanpak voor gezonde wijken.
- *Uitvoering van de Groenvisie.* Voor de uitvoering van de Groenvisie willen we middelen toevoegen aan de begrotingsprogramma's Stedelijk beheer/Milieu en Ruimtelijke ontwikkeling. Daarmee kunnen we onder meer groene initiatieven faciliteren en zelfbeheer ondersteunen. Ook wordt het opstellen van een groenstructuurkaart, een bomenleidraad en beleid voor groencompensatie de komende periode opgepakt.
- *Efficiënter gebruik sportaccommodaties.* Onlangs is in uw raad gesproken over het onderzoek naar de toekomst van sportaccommodaties. We trekken nu budget uit – in lijn met de nota sportbeleid - voor concentratie en efficiënt gebruik van sportvoorzieningen. In de komende tijd zal op drie sportparken worden toegewerkt naar meer samenwerking en intensiever gebruik van sportaccommodaties. Ook hebben we geld gereserveerd voor vervanging van enkele kunstgrasvelden. Verder willen we in beeld brengen welke kansen en belemmeringen er zijn op het gebied van topsport, zodat we op termijn niet verder werken aan breedtesport, maar ook kansen bieden voor topsport.

- ***Uitvoering economische agenda, evenementenbeleid en citymarketing.*** Voor de uitvoering van onze economische agenda hadden we vanaf 2020 nog onvoldoende middelen beschikbaar. In deze kadernota stellen we voor om het budget op voldoende niveau te brengen voor accountmanagement, acquisitie, citymarketing en het faciliteren van evenementen en congressen.
- ***Veiligheid.*** We nemen verschillende maatregelen op het gebied van veiligheid. We trekken onder meer middelen uit voor een persoonsgerichte aanpak voor het tegengaan van criminaliteit en overlast, het tegengaan van ondermijning en er komt extra budget voor de nazorg van ex-gedetineerden.
- ***Recreatieve ontwikkeling Vathorst-Noord.*** Voor de realisatie van een aantrekkelijke groen-recreatieve ruimte in Vathorst Noord (Over de Laak) hebben we extra budget opgenomen, zodat we onze ambities kunnen realiseren en gehoor kunnen geven aan de wensen die vragen om een verhoging van recreatieve functies (met behoud van groene kwaliteiten).

Inclusieve samenleving

We blijven werken aan een inclusieve samenleving waaraan iedereen kan deelnemen. In het sociaal domein werken we aan preventie, vraaggerichtheid, het stimuleren van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Waar nodig bieden we zorg en ondersteuning.

In de afgelopen jaren hebben we een aanzienlijke ‘reserve sociaal domein’ opgebouwd. Veel maatregelen kunnen hieruit betaald worden, aangevuld met middelen uit andere budgetten. Onze focus ligt op:

- ***Armoedebeleid.*** We vinden het van groot belang dat kinderen die opgroeien in armoede niet belemmerd worden in participatie. We hebben van het rijk middelen gekregen die we voor dat doel gaan inzetten. Ook hebben we middelen beschikbaar om de effecten van armoede onder ouderen te verzachten. We zetten geld in om het tekort op het financieel vangnet te verminderen en om participatie te bevorderen.
- ***Wonen en zorg.*** We werken aan maatregelen op het snijvlak van sociaal domein en woonbeleid om combinaties van wonen en zorg beter mogelijk te maken. Dit maakt deel uit van ons programma sociale woningbouw.
- ***Onderwijs nieuwkomers.*** De huisvesting van statushouders in onze stad leidt tot een instroom in schakelklassen en taalcentra. Met extra middelen willen we de deze statushouders op passende wijze scholing bieden (bijvoorbeeld door kleinere klassen, meer en betere ondersteuning).
- ***Toegankelijkheid van gemeentelijk vastgoed.*** We werken aan betere toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen in onze stad voor mensen met een handicap. Daarbij kan het gaan om een fysieke, mentale, intellectuele of zintuigelijke beperking. Voor de uitvoering van een plan van aanpak toegankelijkheid (in ontwikkeling) worden middelen beschikbaar gesteld.

Solide en toekomstbewuste meerjarenbegroting

In de komende meerjarenbegroting handhaven we onze begrotingsprincipes: een structureel sluitende meerjarenbegroting en ruim voldoende reserves om financiële risico's te dekken. Daarnaast hebben we weer – net als in de laatste begroting – een reeks toekomstgerichte investeringen opgenomen om onze stad sterk en leefbaar te houden.

Deze investeringen hebben onder meer betrekking op:

- openbare ruimte;
- onderwijshuisvesting;
- onderhoud gemeentelijke vastgoed (o.a. cultuurgebouwen);
- sport (kunstgrasvelden);
- mobiliteit (verkeersregelinstallaties);
- ICT.

Binnen de kaders voor een structureel sluitende meerjarenbegroting zien we ruimte om een eerdere verhoging van de onroerendzaakbelasting gedeeltelijk terug te draaien. Dat leidt tot een beperking van de lastenstijging voor inwoners en bedrijven.

Prioriteiten vertaald naar structurele en incidentele uitgaven

De uitgaven op bovengenoemde maatregelen worden in de financiële tabellen in de bijlagen bij deze kadernota toegelicht, uitgesplitst naar structurele en incidentele uitgaven. Daar is ook een aantal andere maatregelen opgenomen die nodig zijn om knelpunten in de uitvoering van beleid op te lossen. We hebben geconstateerd dat op bepaalde plekken in de organisatie extra capaciteit nodig is om het werk gedaan te krijgen. Deze zijn vaak het gevolg van ontwikkelingen in de stad, hogere druk op werkprocessen en nieuwe gemeentelijke taken door veranderende wet- en regelgeving.

2 Financieel perspectief

Binnen het financieel perspectief wordt gekeken naar de beschikbare en de benodigde ruimte. De beschikbare ruimte is het financieel aanwezige budget dat voorhanden is om de voorstellen in deze kadernota van dekking te voorzien. De totaalsom van deze voorstellen is de benodigde ruimte. Bij zowel de beschikbare als de benodigde (financiële) ruimte dient onderscheid gemaakt te worden tussen hetgeen structureel (jaarlijks) nodig is en hetgeen incidenteel nodig is. Voorstellen die voor maximaal drie jaar zijn opgenomen worden als incidenteel gezien.

2.1 Beschikbare ruimte - structureel

Op basis van de meerjarenbegroting 2017-2020 en de Septembercirculaire

(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
Saldo begroting 2017	-	-	2.500	2.500
Septembercirculaire 2016	2.800	3.900	4.400	3.400
Correctie loon-/prijsonwikkeling gemeentefonds	3.600	3.600	3.600	-
OZB (trendmatige aanpassing)	700	700	700	700
Totaal	7.100	8.200	11.200	6.600
AF: loon-/prijsonwikkeling	4.000	4.000	4.000	4.000
Beschikbare ruimte – obv begroting + septembercirculaire	3.100	4.200	7.200	2.600

Toelichting

Saldo begroting 2017

De meerjarenbegroting 2017-2020 liet in de jaarschijf 2020 een surplus van € 2,5 miljoen zien; in die jaarschijf waren er meer baten dan lasten. Ervan uitgaande dat in de jaarschijf 2021 niets wezenlijks verandert, hebben we ook in 2021 een overschot van € 2,5 miljoen. In beide jaren is dat bedrag nu beschikbaar om in te zetten ter dekking van uitgaven in die jaren.

Septembercirculaire 2016

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stuurt elk jaar drie gemeentefondscirculaires naar de gemeenten. Dat zijn de meicirculaire, de septembercirculaire en de decembercirculaire. In die circulaire informeert het ministerie van BZK over de ontwikkelingen van de algemene uitkering van het gemeentefonds. De nog op stellen meerjarenbegroting 2018-2021 zal worden gebaseerd op de nog te verschijnen meicirculaire. Voor deze kadernota wordt de laatst verschenen septembercirculaire als basis gebruikt. Uw Raad is via raadsinformatiebrief 2016-105 geïnformeerd over de effecten van deze circulaire.

In de septembercirculaire van 2016 is een stijgend verloop te zien van de uitkering voor de komende jaren. Deze cijfers kennen echter een grote mate van onzekerheid. Vanuit het verleden is bekend dat eerder afgegeven bedragen meermalen zijn bijgesteld. De nu gevoerde besprekingen voor een nieuw te vormen kabinet voegen extra onzekerheid toe, het blijft immers afwachten welke plannen de nieuwe coalitie heeft. Deze plannen hebben hun effect op de omvang van het gemeentefonds. Via de zogeheten 'trap-op-trap-af systematiek' beweegt de uitkering van het gemeentefonds mee met de rijksuitgaven.

Het rijk heeft eerder plannen gehad voor een schaalvergroting van gemeenten richting 100.000 inwoners. Deze plannen gingen gepaard met een efficiencykorting in het gemeentefonds, de zogeheten opschalingskorting van bijna € 1 miljard. Hoewel het plan van de baan is, is de opschalingskorting blijven staan. Deze loopt versneld op vanaf 2020 met ongeveer € 1 miljoen per jaar. Dat effect hebben we in de jaarschijf 2021 reeds meegenomen.

Correctie loon-/prijsontwikkeling gemeentefonds

Binnen het gemeentefonds heeft een correctie plaats voor de loon- en prijspeilontwikkeling. Dit betreft een bedrag van € 3,6 miljoen.

OZB (trendmatige aanpassing)

Conform bestaand beleid passen we jaarlijks de belastingopbrengsten aan. Uitgaande van een trendmatige aanpassing van de belastingen (de OZB is veruit de grootste post daarin) met 2%, betekent dit vanaf 2018 een extra ruimte van € 0,7 mln. structureel.

AF: Loon-/prijsontwikkeling

Tegenover de correctie loon-/prijspeilontwikkeling vanuit het gemeentefonds, staat dat de gemeente ook geconfronteerd zal worden met extra uitgaven voor de komende jaren als gevolg van gestegen lonen/salarissen en prijzen. We ramen hiervoor een bedrag van € 4 miljoen structureel. Het netto-effect van gemeentefonds correctie en de door ons verwachte loon-/prijsontwikkeling bedraagt daarmee € 0,4 miljoen nadelig.

BUIG

BUIG

Het verdeelmodel voor de BUIG (Bundeling Uitkeringsgelden Inkomensvoorziening voor Gemeenten; kortweg de middelen die we krijgen voor de bijstandsuitkeringen) heeft in de afgelopen jaren voor grote financiële nadelen gezorgd. Deze tekorten voortvloeiend uit het verdeelmodel 2015 (oplopend van € 3,3 miljoen in 2015 tot € 5,4 miljoen in 2019) zijn in de herstelbegroting 2015 gedekt ten laste van de *algemene middelen*. Met ingang van 2017 geldt er een herzien verdeelmodel. Deze heeft een positief effect op de baten BUIG van Amersfoort. Waar destijds gekozen is om de tekorten uit het verdeelmodel ten laste te brengen van de algemene middelen, wordt nu gekozen om de positieve effecten van het nieuwe verdeelmodel 2017 eveneens via de algemene middelen te laten lopen. Deze extra middelen, oplopend van € 2,4 miljoen naar € 3,2 miljoen worden derhalve structureel ingezet ten behoeve van de kadernota 2018. Hierbij houden we overigens wel rekening met het risico dat dit herziene verdeelmodel bij nadeelgemeenten zal leiden tot verdere aanpassing.

(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
In te zetten BUIG middelen t.b.v. kadernota	2.400	2.400	3.200	3.200

Totaal structureel beschikbare ruimte

In het meerjarenbeeld kent de jaarschijf 2021 de laagste beschikbare ruimte. De ondergrens wordt beschouwd als de structureel beschikbare ruimte. Deze structurele ruimte bedraagt € 2,6 miljoen. Indien de meicirculaire 2017 mutaties te zien geven die van invloed zijn op de beschikbare ruimte, zal dit structurele bedrag worden aangepast. Op dit moment zijn de gegevens van de meicirculaire 2017 niet voorhanden.

Het effect van het verdeelmodel van de BUIG samen met de structureel beschikbare ruimte op basis van de voorgaande meerjarenbegroting en de septembercirculaire leiden tot een totaal beschikbare ruimte van € 5,0 miljoen in 2018 en 2019 oplopend naar € 5,8 miljoen in 2020 en 2021.

(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
Saldo begroting 2017/septembercirculaire 2016	2.600	2.600	2.600	2.600
BUIG herverdeeffect	2.400	2.400	3.200	3.200
Structureel beschikbare ruimte	5.000	5.000	5.800	5.800

2.2 Beschikbare ruimte - incidenteel

Structureel / incidenteel

(* €1.000,-)		2018	2019	2020	2021
Beschikbare ruimte – <i>obv begroting + sept..circulaire</i>	(A)	3.100	4.200	7.200	2.600
Waarvan structureel	(B)	2.600	2.600	2.600	2.600
Incidenteel beschikbaar					
- uit surplus jaarschijf begroting	(A-B)	500	1.600	4.600	-
- Batig saldo jaarrekening 2016 (totaal € 4,5 mln.)		3.432	1.049	-	-
Totaal Incidentele ruimte		3.932	2.649	4.600	-

Toelichting

Surplus jaarschijf begroting

Zoals onder de 'structureel beschikbare ruimte' is aangegeven, kent de jaarschijf 2021 de laagste beschikbare ruimte en wordt met deze ondergrens de structurele ruimte bepaald op € 2,6 miljoen. Als werkelijk beschikbare ruimte per jaarschijf wordt verminderd met dit (structurele) beschikbare bedrag, resteert de incidentele ruimte per jaar: het surplus per jaarschijf van de begroting.

Batig saldo jaarrekening

Het saldo van de jaarrekening over 2016 bedraagt voor bestemming en overheveling voorlopig € 21,5 miljoen positief (er zijn nog na-ijleffecten binnen het Sociaal Domein die dit saldo zullen beïnvloeden). Van dit voorlopig rekeningssaldo dient nog een aantal zaken bestemd dan wel overgeheveld te worden. Bij de bestemming van het rekeningresultaat is voorgesteld om, conform beleid, voor € 3,1 miljoen te onttrekken aan reserves, voor € 15,6 miljoen te storten in reserves en om voor € 4,6 miljoen aan overhevelingsvoorstellen te honoreren.

Als deze voorstellen worden overgenomen, resteert een concept resultaat na bestemming en overheveling van € 4,5 miljoen positief. Dit saldo wordt door ons beschouwd als incidenteel beschikbaar om in te zetten bij deze kadernota.

(* €1.000,-)	2016
Batig saldo 2016 (voor bestemming rek. resultaat)	21.515
- Overhevelingsvoorstellen	-4.578
- Onttrekkingen aan reserves	3.107
- Stortingen in reserves	-15.563
Batig saldo 2016 t.b.v. kadernota	4.481

Reserve Sociaal Domein

In te zetten budget Sociaal Domein

Het jaarrekeningresultaat is deels veroorzaakt door een meevaller binnen het sociaal domein ter grootte van € 6,2 miljoen. Ons voorstel is om dat saldo in de reserve sociaal domein te storten. In lijn met de eerdere uitspraken van uw raad willen wij deze middelen ook weer inzetten voor het sociaal domein. Een aantal zaken uit deze kadernota worden daarom ten laste van deze reserve gebracht, waardoor ze feitelijk budgettair neutraal uit zullen pakken in deze kadernota (rekening houdend met het positieve saldo uit 2016 van het Sociaal Domein).

Het kabinet heeft momenteel plannen om de middelen voor de decentralisaties van het sociaal domein, die nu nog via een integratie-uitkering in het gemeentefonds verstrekt worden, over te hevelen naar het reguliere gemeentefonds. Op dat moment verdwijnt min of meer ook het 'hek' dat op rijksniveau is aangebracht rondom het sociaal domein. Wij kunnen ons voorstellen dat wij bij de begroting 2019 het sociaal domein meer als integraal onderdeel van de totale begroting gaan zien in plaats van een 'status aparte' die het nu nog heeft. Dat impliceert dat dan wel eventuele mee- en tegenvallers, net zoals voor de rest van de gemeentebegroting, integraal afgewogen zal worden.

2.3 Benodigde ruimte

In deze kadernota worden voorstellen gedaan om onze ambities in te vullen. Deze voorstellen worden apart beschreven in de bijlage van deze kadernota. De totaalsom van deze voorstellen is de benodigde (financiële) ruimte). Zoals eerder aangegeven dient hierbij het onderscheid te worden gemaakt tussen de structureel en de incidenteel benodigde ruimte.

Beschikbaar / benodigd

	(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
Structureel					
Beschikbare ruimte		5.000	5.000	5.800	5.800
Benodigde ruimte		2.511	2.599	4.311	5.370
Saldo structureel	(A)	2.489	2.401	1.489	430
Incidenteel					
Beschikbare ruimte		3.932	2.649	4.600	-
Benodigde ruimte		6.344	5.028	3.991	-
Saldo incidenteel	(B)	-2.412	-2.379	609	-
Saldo begrotingsbeeld	(A+B)	77	22	2.098	430

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er sprake is van een structureel sluitend perspectief van deze kadernota.

Te dekken uit Reserve Sociaal Domein

	(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
Incidenteel					
Storting in reserve bij jaarrekening 2016	(A)	6.244	-	-	-
Onttrekking reserve sociaal domein	(B)	2.355	2.084	346	-
Restant storting in Reserve Sociaal Domein (*)	(A-B)	1.459	-	750	-

(*) De onttrekking aan Reserve Sociaal Domein voor 3x € 250.000,- armoedebeleid / participatie wordt in 2020 teruggestort.

2.4 Precariobelasting

Bij de herstelbegroting 2015 is afgesproken om precariobelasting op de ondergrondse kabels en leidingen van nutsbedrijven te gaan heffen. Hiervoor werd in 2016 een bedrag van € 2,3 miljoen geraamd en in 2018 een verhoging met € 1,3 miljoen. Deze verhoging van precario in 2018 is vorig jaar bij de kadernota verschoven naar 2019.

Inmiddels is in het parlement een wet aangenomen die gemeenten verbiedt om na 2016 de precariobelasting op kabels en leidingen te verhogen. Dit betekent dat de in de herstelbegroting opgenomen verhoging van precario niet door kan gaan. Daarnaast is vastgesteld dat de bestaande precariobelasting zodanig moet worden

afgebouwd dat er in het jaar 2022 geen precariobelasting meer geheven wordt. Hoe die afbouw plaatsvindt (stapsgewijs of ineens), is aan de gemeenten zelf, hierover schrijft de wet geen afbouwscenario voor.

Het college stelt voor om deze precariobelasting vanaf 2019 in vier gelijke tranches van elk € 0,575 miljoen per jaar af te bouwen, zodat in 2022 geen precariobelasting op kabels en leidingen meer geheven wordt. Bij de herstelbegroting is de afspraak gemaakt dat als precarioheffing niet mogelijk is, dit ontstane tekort wordt opgevangen door een gelijke aanpassing van de OZB. Bij de uitwerking van het afbouwscenario van de precario gaat het college uit van deze afspraken.

	(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021	2022
Huidige precario - (2016 ingevoerd)		2.300				
Afbouw - cumulatief		-	575	1.150	1.725	2.300
Restant precario		2.300	1.725	1.150	575	-
Opvang geplande verhoging (2019)		-	1.300	-	-	-

2.5 Financieel Perspectief na 2021

De huidige kadernota en de eerstvolgende meerjarenbegroting hebben betrekking op de periode tot en met 2021. Ons College voelt zich echter niet alleen verantwoordelijk voor de financiële positie tot en met 2021, maar ook voor de periode daarna. Want ook na 2021 spelen er diverse ontwikkelingen die een (forse) impact kunnen hebben op onze financiële positie maar die we nu nog niet verwerkt hebben in onze (meerjaren)begroting. Zo loopt de opschalingskorting op het gemeentefonds nog op met € 1 miljoen per jaar tot en met 2025 (dus een totale *extra* oploop van structureel € 4 miljoen in 2025).

Daarnaast zien we dat de vervangingsinvesteringen in maatschappelijk vastgoed, de openbare ruimte, ICT en onderwijshuisvesting, de komende jaren nog oplopen. Ten behoeve van deze vervangingsinvesteringen is gemiddeld genomen ook ongeveer € 1 miljoen per jaar extra nodig om die te kunnen dekken. In 2025 is hiervoor dan ook structureel € 4 miljoen *extra* nodig. Hiermee rekening houdend, is er in de jaarschijf 2025 dus al een jaarlijkse structurele ruimte nodig van € 8 miljoen op basis van bovenstaande ontwikkelingen, bovenop wat we nu in de kadernota reeds geraamd hebben. Dit bedrag loopt na 2025 nog op doordat de vervangingsinvesteringen de komende jaren ook nog verder oplopen en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten een groter beslag leggen op de structurele ruimte.

Gezien deze ontwikkelingen, houden we vast aan een prudent financieel solide beleid, waarbij alle jaarschijven van de komende meerjarenperiode sluitend moeten zijn. Dat wil zeggen dat de structurele baten hoger moeten zijn dan de structurele lasten. Ondanks dat de weerstandsratio relatief hoog is, wil het college daar ook niet aan tornen. We halen bewust geen middelen uit de saldireserve. Daarmee voeren we bewust een 'anticyclisch' economisch beleid: door nu niet te veel uit te geven, creëren we vlees op de botten voor de periode dat het minder zal gaan met de (lokale) economie en financiën.

Bijlage 1: Specificatie structurele uitgaven

Financiële specificatie

Specificatie	(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
1 Bestuur en dienstverlening		-	-	-	-
2 Veiligheid en handhaving					
<i>Veiligheid</i>					
2.1 Coördinator woonoverlast		109	109	109	109
<i>VTH</i>					
2.2 Leges vergunningvrij bouwen		125	125	125	125
2.3 RUD-taken: risico's zware ongevallen		75	75	75	75
2.4 Handhaving parkeren (tarief BOA's)		487	487	487	487
Opbrengsten BOA's		-487	-487	-487	-487
3 Stedelijk beheer en milieu					
<i>Stedelijk beheer</i>					
3.1 Verv. Investering - Openbare ruimte		-	-	-	180
3.2 Vervangen bomen		-	-	-	200
3.3 Aanpak entreegebied Rusthof		38	85	85	84
Exploitatie Rusthof		-38	-85	-85	-84
<i>Milieu</i>					
3.4 Wet Natuurbescherming – uitvoer. taken		173	173	173	173
4 Sociaal Domein					
4.1 Zorgadministratie		800	800	800	800
4.2 Niet haalbare bezuinigingen		182	346	346	346
Vrije middelen programma		-182	-346	-346	-346
4.3 Ontmoetingsfunctie		400	400	400	400
Vrijval middelen agv afstoten wijkcentra		-308	-308	-308	-308
Stoppen dotatie aan calamiteitenreserve		-92	-92	-92	-92
4.4 Gezondheidsbeleid (nettobedrag)		188	148	78	68
4.5 RWA: extra werkgeverslasten		210	210	210	210
4.6 Participatie kinderen uit arme gezinnen		740	740	740	740
Verhoging algemene uitkering van het rijk		-740	-740	-740	-740
5 Onderwijs					
5.1 Uitvoering UPJO en integraal werken		130	130	130	130
5.2 Investering - Onderwijs (DDC/IHP)		-	-	-	563
5.3 Investering Vosheuvel 1e inrichting school		-	11	39	38

Specificatie - vervolg	(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
5.4 Juridische overdracht schoolgebouwen		8	25	25	24
6 Sport					
6.1 Vervolg onderz. toek.scenario's sportacc.		14	14	14	14
6.2 Verv. Investering - Kunstgrasvelden		-	-	2	21
7 Ruimtelijke ontwikkeling					
7.1 Onderhoud St. Aegtenkapel		75	75	45	45
7.2 Onderhoud Theater Flint		411	382	363	338
8 Wijken en Wonen					
8.1 Reparatie investeringsbudget		50	50	50	50
9 Mobiliteit					
9.1 Verv. investering - Verkeersregelinstallatie		5	32	58	85
9.2 Onderhoud verkeersregelinstallatie (VRI)		100	100	100	100
9.3 Kleine verkeersmaatregelen		20	20	20	20
10 Economie en duurzaamheid					
<i>Economie</i>					
10.1 Economische agenda		-	-	800	625
10.2 Grootchalige evenementen / congressen		-	-	150	150
10.3 Citymarketing		-	-	150	150
<i>Duurzaamheid</i>					
10.4 Duurzame ontwikkeling (toekomstfonds)		-	-	200	200
11 Cultuur					
11.1 Verv. Investering - Trekkenwand Flint		-	-	-	16
12 Financiën en Belastingen					
12.1 Vrijval & doorwerking kap.lasten inv. 2020		-	-	-	-135
13 Bedrijfsvoering					
13.1 Ontwikkelingsbudget ICT		-	-	350	350
13.2 Basisregistratie Grootchalige Topografie		41	41	41	41
13.3 Verv. Inv. - Inventaris alg. ruimte gem.huis		3	31	101	117
13.4 Verv. Invest. - ICT (tevens herschikking)		-87	-93	-72	73
13.5 Verv. Investering - ICT 2018 t/m 2021		11	91	125	365
13.6 Aanbesteding accountant (raad)		50	50	50	50
TOTAAL STRUCTUREEL		2.511	2.599	4.311	5.370

Toelichting op structurele uitgaven

2.1 Coördinator woonoverlast

Eerder besloot het college een coördinator woonoverlast in te stellen: eerst een jaar op proef en na evaluatie definitief. Na het proefjaar en de evaluatie wordt nu de structurele dekking gerealiseerd.

2.2 Leges vergunningvrij bouwen

In de herstelbegroting 2015 is de maatregel "Extra inkomsten van € 125.000 door leges te heffen voor toetsing vergunningvrij bouwen" opgenomen. Hiermee is in 2016 een start gemaakt. In de praktijk is echter gebleken dat burgers niet bereid zijn om voor deze informatie te betalen.

2.3 RUD-taken: besluit risico's zware ongevallen

Het bevoegd gezag voor alle BRZO-inrichtingen is overgedragen van gemeenten naar provincies, waardoor de algemene uitkering is verlaagd. Deze taakmutatie is ten laste gebracht van onze bijdrage aan de RUD. De vergoeding welke de RUD voor het uitvoeren van deze taak ontvangt, staat echter in geen verhouding met de uitname uit het gemeentefonds.

2.4 Handhaving parkeren

De boa's van de gemeente besteden, conform een separate overeenkomst, een deel van hun tijd aan parkeerhandhaving. Hiervoor werd altijd een specifiek uurtarief bepaald. Om de administratieve lasten te verlagen is besloten om het gemeentelijke uurtarief te gaan hanteren. Als gevolg hiervan wordt de kosten van de parkeerhandhaving hoger.

3.1 Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte

In juni 2016 is het Integraal Beheerplan openbare ruimte 2019-2028 vastgesteld. Dit plan geeft inzicht in de beheeropgave, waaronder de vervanging van de openbare ruimte. In de kadernota moet jaarlijks een afweging worden gemaakt over de hiervoor benodigde vervangingsinvesteringen. In de kadernota 2017 zijn voor 2019 en 2020 vervangingsinvesteringen beschikbaar gesteld. De kadernota 2018 bevat de vervangingsinvesteringen voor 2021.

3.2 Vervangen bomen

In de kadernota van 2017 is voor het uitvoeren van de maatregelen van het beheerplan vanaf 2019 een bedrag van € 2,3 miljoen opgenomen, waarvan € 2,1 miljoen structureel en voor 2019 en 2020 een incidenteel bedrag van € 0,2 miljoen voor het vervangen van bomen. Dit laatste bedrag is echter structureel noodzakelijk.

3.3 Aanpak entreegebied Rusthof

In 2013 is een masterplan voor (de gebouwen) van Rusthof opgesteld. Bij de plannen voor de verbetering van Rusthof hoort ook de aanpassing van het entreegebied en de parkeerplaats. Een plan voor de herinrichting is in voorbereiding.

3.4 Wet Natuurbescherming

Drie wetten om de natuur te beschermen zijn samengevoegd tot een nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Behalve dat de Wnb is ontstaan, is per 1 januari jongstleden de provincie (i.p.v. het Rijk) bevoegd gezag geworden voor de meeste ontheffingen/vrijstellingen en vergunningen voor soortenbescherming, gebiedsbescherming en bossen. De provincie heeft bij de gemeenten (als bevoegd gezag omgevingsvergunning) de taak neergelegd om te controleren of de aanvraag voor een omgevingsvergunning volledig en ontvankelijk is. Geeft de initiatiefnemer onvoldoende informatie, dan moet de gemeente besluiten om de aanvraag buiten behandeling te laten. Bij een onjuiste beoordeling van de aanvraag door de gemeente wordt de gemeente zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van ecologisch onderzoek. Initiatiefnemers hebben de mogelijkheid om zelfstandig bij de provincie een ontheffing Wnb aan te vragen. Op het moment dat er al een vergunningaanvraag voor een omgevingsvergunning in procedure is, moet de ontheffing Wnb en de daarbij horende aanvraag van een VVGB bij de provincie via de gemeente lopen. De gemeente wordt daarmee bevoegd gezag en ook verantwoordelijk voor de handhaving. Als de provincie geen VVGB kan verlenen, moet de gemeente de omgevings-

vergunning weigeren. De implementatie van de Wet natuurbescherming raakt de afdelingen VTH, Wonen en Werken en Leefomgeving.

4.1 Zorgadministratie

Bij de start van de decentralisaties is een zorgadministratie ingericht. In de praktijk bleek deze omvang te beperkt. Door onder meer de toenemende eisen van het Rijk (gebruik standaarden), de wens om administratieve lasten voor zorgaanbieders te beperken en de noodzaak om goede sturings- en verantwoordingsinformatie te kunnen genereren bleek aanvullende inzet nodig. Recent zijn de taken en benodigde formatie van de zorgadministratie op activiteitsniveau in beeld gebracht door een externe organisatie. Op basis van dit model is de capaciteit vastgesteld op 21,1 fte (deels ten behoeve van en gefinancierd door regiogemeenten). Van de benodigde capaciteit wordt 84% besteed aan directe activiteiten. Beheersactiviteiten (beleidswijzigingen, proces- en kennismanagement) vragen 6% van de capaciteit. Intern overleg (inclusief kwaliteitsmanagement en kennisoverdracht) vraagt 4% van de capaciteit, terwijl voor overleg met externe partijen 2% van de capaciteit wordt ingezet. De resterende 4% wordt besteed aan projecten (o.a. vernieuwingen in uitvoering). Met het bedrag opgenomen in deze kadernota wordt voorzien in het Amersfoortse aandeel in de uitbreiding van de zorgadministratie (circa 8 fte).

4.2 Niet haalbare bezuinigingen

Bij het vaststellen van de herstelbegroting is aangenomen dat op beleids- en uitvoeringscapaciteit 5 fte kon worden bezuinigd. Gezien de hoeveelheid en de complexiteit van de vraagstukken en de noodzaak om de komende jaren de transformatie voor te zetten is deze bezuiniging niet haalbaar.

4.3 Ontmoetingsfunctie

Een aantal buurthuizen is de afgelopen jaren maatschappelijk overgenomen en worden nu vrijwel zonder subsidie draaiende gehouden door vrijwilligers. Alhoewel dit in de praktijk goed gaat, wordt steeds duidelijker dat de uitvoering zonder gedeeltelijke subsidie niet structureel is te realiseren. Zoals toegezegd wordt aan de raad een voorstel voorgelegd op welke wijze we de activiteitencentra kunnen ondersteunen (collegebericht 2017-010).

4.4 Gezondheidsbeleid

De nota gezondheidsbeleid aan uw raad aangeboden. Hierin wordt een aantal beleidsintensivering voorgesteld:

1. Bijdrage aan pre/postnataal aanbod om ouderschap te versterken.
2. Poetsj, gezondheidspreventie basisschoolleerlingen.
3. B.Slim, voortzetten van het leefstijl programma voor (obesitas) kinderen in achterstandswijken;
4. Keivitaal, voortzetten van het leefstijlprogramma voor volwassen inwoners met overgewicht, in combinatie met een chronische ziekte.
5. Gezonde wijken, blijven uitvoeren van de integrale Gezonde Wijk in drie wijken en daarnaast uitbreiden van de integrale Gezonde Wijk naar heel Amersfoort (conform conclusie raadgebeurtenis gezondheidsbeleid 20 september 2016).

4.5 RWA: extra werkgeverslasten

Er is sprake van een verhoging van de werkgeverslasten waardoor RWA een aanvullend exploitatietekort heeft in 2016 en 2017. Wij verwachten dat dit tekort structureel van aard is. Het tekort is een gevolg van de Wsw-loonsverhogingen, die samenhangen met de nieuwe Cao-Wsw. Het Rijk voorziet in een gedeeltelijke compensatie, gebaseerd op de loonprijsontwikkeling (LPO) 2016 en door de verlaging van het werkgeversdeel pensioenpremie. De overige werkgeverslasten (premies ww-awf, wao-wia, WGA/WHK, sectorfonds, zvw) zijn echter verhoogd van 17,17% naar 18,58%. Hier staat geen compensatie van het Rijk tegenover.

4.6 Participatie kinderen in armoede

Het rijk stelt landelijk structureel extra geld beschikbaar aan gemeenten om ervoor te zorgen dat kinderen die opgroeien in armoede niet belemmerd worden in participatie. Amersfoort ontvangt vanaf 2017 €740.276,- structureel. Momenteel worden hiervoor voorstellen ontwikkeld. Deze worden in samenhang bekeken met de uitkomsten van de MER.

5.1 Uitvoering UPJO en integraal werken

Om de beleidsdoelen uit met name het uitvoeringsprogramma jeugd en onderwijs (UPJO) te kunnen realiseren en de verbindingen te leggen met andere domeinen zodat integraal en ontschot kan worden gewerkt, was onvoldoende uitvoeringscapaciteit beschikbaar.

5.2 Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting

De komende 40 jaar zullen alle bestaande schoolgebouwen in Amersfoort moeten worden vervangen. Deze investeringsopgave is vastgelegd in het Integrale Huisvestingsplan (IHP) en bedraagt € 360 miljoen (prijsspeil 2015). Wij zijn met de schoolbesturen in gesprek om te komen tot afspraken over de uitvoering van het IHP en doordecentralisatie van de middelen voor onderwijshuisvesting. Met de schoolbesturen hebben we een businesscase uitgewerkt waarin de financiële opgave voor de komende 40 jaar is opgenomen.

In de Ronde van 14 februari 2017 hebben we geconcludeerd dat de met IHP samenhangende investering van € 360 miljoen (€ 310 miljoen door de gemeente en € 50 mln. door de schoolbesturen) voor de komende 40 jaar onder voorwaarden haalbaar is. Eén van die voorwaarden is het aansluiten bij de gemeentelijke begroting en het toepassen van een ingroeimodel.

5.3 Eerste inrichting school De Vosheuvel

Ruim twee jaar na invoering van passend onderwijs beginnen de consequenties daarvan zichtbaar te worden in leerlingenstromen. Voor Scholencomplex De Vosheuvel betekent dit dat zij met een afname te maken heeft van de oorspronkelijke doelgroep van ZMLK (Zeer Moeilijk Lerende Kinderen) en nu ook te maken heeft met instroom van een nieuwe doelgroep, namelijk MG (Meervoudig Gehandicapt). Dit vergt een aanpassing van de eerste inrichting (onderwijsleer- en hulpmiddelen en meubilair). Ten tijde van de aanvraag van het krediet voor vervangende nieuwbouw was dit nog niet in beeld (De Stek, De Parel, De Kinderhof).

5.4 Juridische overdracht schoolgebouwen

De gemeente is in het kader van het vastgoedbeleid alleen juridisch eigenaar van een schoolgebouw als het een Multifunctionele accommodatie (MFA) betreft. Dat is bij drie scholen niet het geval; het zijn de laatste stand-alone onderwijsgebouwen waarvan de gemeente juridisch eigenaar is. Wij willen ze daarom overdragen aan de schoolbesturen. Bij overname krijgen de betreffende schoolbesturen te maken met een hogere exploitatielast in de periode vanaf overname totdat deze drie gebouwen in het kader van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs worden vernieuwd. Dat vooruitzicht blokkeert nu de overname. Om dit te doorbreken willen we beperkte maatregelen (bijvoorbeeld dubbel glas) treffen als conditie om tot overdracht te komen.

6.1 Implementatie vervolgonderzoek toekomstscenario's sportaccommodaties

In april 2017 is het rapport 'Vervolgonderzoek toekomstscenario's sportaccommodaties' in de raad besproken. Het vervolg is de implementatie van aanbevelingen uit dit rapport. Om samen met de stad de hieraan ten grondslag liggende beleidsdoelen zoals opgenomen in de sportnota Amersfoort Flt te realiseren is in beperkte mate extra uitvoeringscapaciteit nodig.

6.2 Vervanging kunstgrasvelden

De gemeente Amersfoort is verantwoordelijk voor de vervangingsinvesteringen in kunstgrasvelden. De velden zijn boekhoudkundig na 10 jaar afgeschreven. Het intensieve gebruik van de meeste velden leidt ertoe dat er inderdaad ook na tien jaar vervanging van velden nodig is. Het noodzakelijke budget voor vervangingsinvesteringen is opgenomen in het financiële overzicht. Voor 2021 zijn de kunstgrasvelden van CJVV (veld 4) en Mia (velden 1 en 2) opgenomen als vervangingsinvestering. De kunstgrasvelden van Nieuwland (veld 4) en Hooglanderveen (veld 5) waren al in 2020 opgenomen, echter het destijds opgenomen investeringsbedrag per veld is 40.000 euro te laag.

7.1 Onderhoud St. Aegtenkapel

De gebruikersovereenkomst voor St. Aegtenkapel wordt omgezet naar een huurovereenkomst met Theater Flint. De verantwoordelijkheid voor het onderhoud van zowel de eigenaar als gebruiker is dan vastgesteld.

7.2 Onderhoud Theater Flint

Jaarlijks worden er voor Theater Flint kredieten geraamd voor het uit te voeren onderhoud. BBV regelgeving geeft aan dat alleen levensduurverlengend onderhoud mag worden geactiveerd. Als gevolg hiervan wordt met ingang van 2018 de Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) verwerkt in een voorziening en daarvoor wordt jaarlijks een bedrag beschikbaar te gesteld.

8.1 Reparatie investeringsbudget wijken

Dit betreft een gedeeltelijke reparatie van de maatregel die genomen is in het kader van de herstelbegroting, namelijk het gefaseerd volledig afschaffen van het investeringsbudget (programmakosten) Wijken.

9.1 Vervanging verkeersregelininstallaties (VRI)

Het budget voor vervanging van de vri's is niet meegegroeid met het aantal vri's in de stad.

Het aantal installaties steeg van 72 in 2007 naar 88 begin 2017.

9.2 Onderhoud verkeersregelininstallaties (VRI)

Het budget voor onderhoud van de vri's is niet meegegroeid met het aantal vri's in de stad. Daarnaast is ook de inflatie niet gecorrigeerd in de budgetten.

9.3 Kleine verkeersmaatregelen (KVM)

In 2015 zijn onder meer op de post Kleine verkeersmaatregelen (KVM) bezuinigingen doorgevoerd om de begroting 2015-2019 sluitend te krijgen. De post KVM is teruggebracht van € 40.000 per jaar naar € 20.000 per jaar. Er is in 2017 onvoldoende budget om 'klein leed' (klachten en vragen van inwoners van de stad) op te lossen. 2017 starten met onvoldoende budget heeft (negatieve) gevolgen voor de jaren 2018 en 2019.

10.1 t/m 10.3 Economie

In deze kadernota is vanaf de jaarschijf 2020 dekking opgenomen voor de (bestaande) ambities:

- "Economische Agenda" (o.a. accountmanagement en acquisitie; innovatie; deelname Economic Board Utrecht (EBU); aanpak leegstand; Toekomstfonds Arbeidsmarkt – Onderwijs)
- "Grootschalige evenementen / congressen"
- Citymarketing

10.4 Duurzame ontwikkeling

Vanaf 2020 is voor het programma Duurzame Ontwikkeling dekking opgenomen. Deze middelen dekken onder andere de continuering van de Subsidieregeling Toekomstfonds Duurzame Ontwikkeling.

11.1 Vervanging trekkenwand Theater Flint

De trekkenwand (theatertechnische hijsinstallatie t.b.v. decorstukken) van Theater Flint is in 2005/2006 geïnstalleerd. Na 15 jaar intensief gebruik zijn delen van de installatie aan vervanging en modernisering toe. De benodigde investering bedraagt 803.000 euro.

12.1 Vrijval en doorwerking van kapitaallasten

Dit betreft de vrijval van afschrijvingen van investeringen uit het verleden, lagere rente door afschrijving voorgaand jaar en start afschrijving van in 2020 in gebruik genomen investeringen.

13.1 Ontwikkelingsbudget ICT

Jaarlijks is een ontwikkelbudget beschikbaar voor gemeentebrede ambities op het gebied van de informatievoorziening, tot en met 2019 betreft dit jaarlijks € 700.000. Vanaf 2020 valt dit terug naar jaarlijks € 300.000.

De informatie- en digitale ambities almede wettelijke verplichtingen de komende jaren zoals de Digitale agenda 2020 vereisen ook voor de jaren vanaf 2020 de noodzakelijke financiële middelen.

13.2 Basisregistratie Grootschalige Topografie

Met de invoering van de Wet Basiskaart Grootschalige Topografie komen de kosten- en opbrengsten van de oude voorziening GBKN (grootschalige basiskaart van Nederland) te vervallen. Dit betekent dat per saldo een nadeel van € 41.000 ontstaat.

13.3 Vervanging inventaris algemene ruimten gemeentelijke huisvesting

Het gaat hier om reguliere vervanging van inventaris, zoals meubilair, keukenapparatuur en audiovisuele middelen. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van € 150.000 geraamd. De afgelopen jaren is terughoudend omgegaan met vervanging van inventaris in verband met de komende renovatie van het stadhuis. Diverse vervangingen kunnen niet langer uitgesteld worden.

Onafhankelijk of er een besluit valt met betrekking tot de renovatie moeten vervangingen in 2019 uitgevoerd worden. Bij voorkeur worden deze vervangingen meegenomen in het traject van de renovatie.

Voor onder meer noodzakelijke vervanging van audiovisuele middelen in vergaderzalen, meubilair in diverse ruimten, binnenbeplanting en fietsenrekken is een bedrag geraamd van € 530.000.

13.4 en 13.5 Vervangingsinvesteringen ICT

Dit betreft jaarlijkse herijking en eventuele bijstelling van de geplande vervangingsinvesteringen ICT.

13.6 Aanbesteding accountant

De gemeenteraad heeft besloten de controle op de jaarrekening aan te besteden. Gezien de groei van het gemeentelijk takenpakket, de toegenomen complexiteit van de gemeentelijke administratie en de strengere eisen aan accountantscontrole zal de inschrijfprijs aanmerkelijk hoger zal liggen dan bij de vorige aanbesteding.

Bijlage 2: Specificatie incidentele uitgaven**Financiële specificatie**

Specificatie	<i>(* €1.000,-)</i>	2018	2019	2020	2021
1 Bestuur en dienstverlening					
1.1 Doorontwikkeling Amersfoort.nl		100	100	100	-
2 Veiligheid en handhaving					
<i>Veiligheid</i>					
2.1 Ondermijning/handhaving openbare orde		122	122	122	-
2.2 Nazorg ex-gedetineerden		122	122	122	-
2.3 Ondermijning/handhaving openbare orde		78	-	-	-
2.4 Handhaving dmv inzet fietsstewards		50	50	50	-
3 Stedelijk beheer en milieu					
<i>Stedelijk beheer</i>					
3.1 Aanpak essentaksterfte		200	-	-	-
3.2 Vervangen bomen woonstraten		300	-	-	-
3.3 Bestrijding Japanse duizendknoop		55	45	-	-
3.4 Uitwerking groenvisie		150	150	150	-
<i>Milieu</i>					
3.5 Klimaatbestendige stad		50	50	50	-
4 Sociaal Domein					
4.1 Klacht- en bezwaarprocedure soc. domein		96	96	96	-
4.2 Bestuursopdracht wonen en zorg		142	142	-	-
4.3 Inkoop zorg		1.500	1.000	-	-
Onttrekking aan Reserve Sociaal Domein		-1.738	-1.238	-96	-
Reserve participatiebudget		-160	-	-	-
4.4 Formatienormering Sociale Zekerheid		367	596	-	-
Onttrekking aan Reserve Sociaal Domein		-367	-596	-	-
4.5 Ouderen in armoede		37	-	-	-
Verhoging algemene uitkering rijk		-37	-	-	-
4.6 Armoedebeleid / participatie		250	250	250	-
Onttrekking aan Reserve Sociaal Domein		-250	-250	-250	-
Dotatie aan Reserve Sociaal Domein		-	-	750	-
4.7 Implementatiemanager Toegankelijkheid		162	162	162	-
5 Onderwijs					
5.1 Onderwijs aan nieuwkomers		55	42	-	-

Specificatie - vervolg	(* €1.000,-)	2018	2019	2020	2021
6 Sport					
6.1	Vervolg onderz. toek.scenario's sportacc.	300	-	-	-
6.2	Verbinding sport en zaken	15	15	-	-
6.3	Topsport in Amersfoort	30	-	-	-
6.4	Faciliteren sportbeoefening	455	385	-	-
7 Ruimtelijke ontwikkeling					
<i>RO</i>					
7.1	Implementatie omgevingswet	750	750	350	-
7.2	Recreatieve ontwikkeling Vathorst Noord	100	400	-	-
<i>Vastgoed</i>					
7.3	Toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed	200	50	-	-
8 Wijken en Wonen					
9 Mobiliteit					
9.1	Lange termijn oplossing De Nieuwe Poort	p.m.	p.m.	p.m.	-
10 Economie en duurzaamheid					
<i>Duurzaamheid</i>					
10.1	Circulaire economie	250	-	-	-
10.2	CO2 neutrale stad	500	-	-	-
10.3	Luchtkwaliteit - uitvoeringskosten	60	60	60	-
	Luchtkwaliteit - subsidies	100	75	75	-
11 Cultuur					
11.1	Cultuurvisie -aanjagen/realiseren ambities	1.000	600	500	-
11.2	Cultuurvisie - voortzetten huidige beleid	400	400	400	-
12 Financiën en Belastingen					
12.1	Terugdraaien OZB verhoging (partieel)	400	1.050	400	-
13 Bedrijfsvoering					
13.1	Generatiepact	350	250	200	-
13.2	Schoon schip: opruimen papieren archief	150	150	300	-
13.3	Tweede tranche bedrijfsvoeringsreserve	-	-	200	-
TOTAAL INCIDENTEEL		6.344	5.028	3.991	-

Toelichting op incidentele uitgaven

1.1 Doorontwikkeling Amersfoort.nl

Als gemeente hebben we steeds vaker online contact met onze inwoners. Ze doen steeds vaker digitaal zaken met ons en informeren zich via de website en social media. Om goed aan te kunnen sluiten bij onze inwoners is het van belang dat onze communicatie en dienstverlening ook via die middelen plaatsvindt. Dat vraagt dat we onze systemen en processen continu doorontwikkelen, onder meer op basis van klantonderzoek en het monitoren van het gedrag van bezoekers van de website.

2.1 en 2.3 Ondermijning/handhaving openbare orde

In februari 2017 is met politie, VTH-inspecteurs, adviseurs veiligheid en anderen in een 'versnellingskamer' een inventarisatie gemaakt van ondermijning in Amersfoort. Het aanpakken van ondermijning past binnen landelijk beleid om 'Tilburgse toestanden' te voorkomen. Verwachting is dat ook in Amersfoort een interventie noodzakelijk is (2018) en vervolgens een structurele versterking van de OOV-capaciteit. De huidige capaciteit (26 uur advies + 8 uur juridische bijstand) is niet meegegroeid met de stad en de toegenomen aantallen incidenten, waarbij de openbare orde in het geding is.

2.2 Nazorg ex-gedetineerden

De rekenkamercommissie heeft de Amersfoortse nazorg ex-gedetineerden laten onderzoeken door het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) en deed zeven aanbevelingen. Een van die aanbevelingen is om ook nazorg voor ex-gedetineerden op te pakken die korter dan 6 maanden vast zitten. Daarmee moet recidive worden verminderd en kunnen daarmee samenhangende (veel hogere) maatschappelijke kosten worden voorkomen. Momenteel vindt nazorg voor de kortergestraften slechts bij uitzondering plaats wegens capaciteitsgebrek, het gaat om zo'n 140 casussen per jaar (zie: Rekenkamerrapport 'nazorg ex-gedetineerden', 14 februari 2017).

2.4 Inzet fietsstewards

Dit budget is nodig voor de inzet van fietsstewards rondom de Havik, Appelmarkt en De Hof.

3.1 Aanpak essentaksterfte

Sinds 2010 komt in Nederland een schimmel voor die essentaksterfte veroorzaakt. Vooral de gewone es is hiervoor gevoelig. Amersfoort heeft zo'n 2600 van deze essen in beheer. In 2015 en 2016 zijn quick scans uitgevoerd om te onderzoeken in hoeverre deze aantasting in Amersfoort voorkomt. Op basis van deze scans en de reguliere boominspecties is al bekend dat circa 500 bomen in slechte staat zijn. Dit geeft aanleiding om in 2017 een inspectie van alle essen uit te voeren waarbij de fase van aantasting wordt onderzocht. Op basis hiervan wordt een strategie voor de aanpak en een werkplan opgesteld.

3.2 Vervangen bomen woonstraten

Jaarlijks moeten we op basis van de veiligheidsinspectie bomen kappen. De laatste jaren ontbreekt het aan middelen om de bomen die we kappen te vervangen en dus nieuwe bomen te planten. We kiezen voor de goedkoopste oplossing die veilig is, namelijk het laten staan van de stobben. Het aantal stobben in woonstraten neemt toe. Dit heeft invloed op het straatbeeld en wooncomfort. In 2016 en 2017 voer(d)en we projecten uit met incidentele budgetten, waardoor we een deel van de bestaande stobben kunnen verwijderen en vervangen voor nieuwe aanplant. Als gevolg van de jaarlijkse terugkerende veiligheidskap neemt het aantal stobben per saldo toe.

3.3 Bestrijding Japanse duizendknoop

De Japanse duizendknoop (JDK) is een invasieve plantensoort die schade aan kapitaalgoederen en natuurwaarden veroorzaakt en omgevingsrisico's kan veroorzaken door de snelle groei en sterk borende wortels. Op basis van stadsbrede inventarisaties en onderzoek is geconcludeerd dat een zeer grote oppervlakte (meer dan 4 hectare, opname juni 2016) aan Japanse duizendknoop binnen de gemeente Amersfoort aanwezig is. Veel groeiplaatsen zijn zorgwekkend, in die zin dat de planten naast, in en onder (civiele) werken groeien en op een groot aantal plaatsen langs waterkanten groeien waar veel van onze natuurwaarden aanwezig zijn worden

ontwikkeld. De bestrijding van de JDK wordt in 3 fases uitgevoerd in de jaren 2017-2019. De 1e fase wordt in 2017 uitgevoerd, daarvoor is € 307.000 beschikbaar. In de 2e en 3e fase in 2018-2019 is nabehandeling vereist en zullen we pilots uitvoeren, waarin alternatieve bestrijdingsmethoden worden uitgetest.

3.4 Uitwerking groenvisie

De Groenvisie nodigt bewoners uit om met groene initiatieven en/of zelfbeheer hun leefomgeving te verbeteren. Daarnaast hebben wij de raad toegezegd met enkele punten uit de visie op korte termijn aan de slag te gaan. Deze opgave krijgt vorm binnen verschillende programma's. Voor Stedelijk Beheer zijn dat het zorgen voor helder groenbeleid door het maken van een bomenleidraad, en het stimuleren van zelfbeheer door bewoners. Ruimtelijke ontwikkeling wil een groenstructuurkaart van Amersfoort maken en een afwegingskader groencompensatie. Daarnaast willen wij de pijler Het Groene Huis verder handen en voeten geven (programma Milieu).

Om aan deze wensen invulling te kunnen geven, nemen we met ingang van 2018 tot en met 2020 ieder jaar € 150.000 op voor ondersteuning van groene initiatieven en/of uitbouwen van zelfbeheer door bewoners, deskundigheidsondersteuning bij het opstellen van de beleidsinstrumenten en de participatiekosten.

3.5 Klimaatbestendige stad

Landelijk: Het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie geeft aan dat gemeenten in 2020 klimaatbestendigheid moeten hebben geborgd in hun beleid. Inzet in komend jaren is op vergroten van het bewustzijn bij overheden en burgers, plus onderzoeken, ontwikkelen en experimenteren met diverse maatregelen.

Amersfoort: De Toekomst Agenda Milieu benoemt Klimaat bestendige Stad als één van de vijf ambities: "De complexiteit van de problematiek vraagt om een goede coördinatie en onderlinge afstemming tussen de verschillende beleidsvelden (Milieu, Stedelijk Beheer, Ruimtelijke Ontwikkeling, Economie en Wonen en Projectontwikkeling), maar ook met betrokken partijen buiten de gemeente zoals het waterschap. Naast onze wettelijke taken krijgen we als gemeente een andere rol. We gaan nieuwe allianties aan met andere partijen in de stad. We stimuleren initiatieven van anderen en ondersteunen verbindingen."

Om dit op te pakken en te versnellen op weg naar 2020 is extra budget nodig voor:

- Gezamenlijke formulering van doelen en monitoring;
- Netwerkvorming en benutten meekoppelkansen;
- Bewustwordingsmiddelen en -activiteiten;
- Faciliteren van initiatieven in de stad.

4.1 Klacht- en bezwaarprocedure Sociaal Domein

De werkwijze voor de afhandeling klachten en bezwaren sociaal domein is met de raad besproken. Thans vindt implementatie plaats. Voor een goede uitvoering is extra formatie nodig. Daarnaast zijn middelen nodig voor de onafhankelijke klachten- en bezwarencommissie.

4.2 Bestuursopdracht wonen en zorg

We werken aan plannen op het snijvlak van het sociaal domein en het woondomein om passende oplossingen te bedenken en te implementeren.

4.3 Inkoop zorg

In 2018 en 2019 wordt een nieuwe aanbesteding uitgevoerd en mag verwacht worden dat wijkteams, basiszorg nog beter gaan functioneren waardoor minder duurdere zorg nodig is. Thans wordt geraamd dat we – evenals in 2017 - in 2018 en 2019 op de inkoop een incidenteel tekort hebben. Dit kan worden gedekt vanuit de reserve sociaal domein.

4.4 Formatienormering Sociale Zekerheid

Jaarlijks wordt aan de hand van het FNS (formatienormeringsstelsel) berekend of de capaciteit van de gemeentelijke organisatie voldoende is om de werkprocessen te kunnen uitvoeren. De omvang van de instroom van bijstandsccliënten en de gevolgen hiervan voor de verschillende onderliggende werkprocessen vormen input voor deze berekening.

In 2016 zijn de instroom van bijstandsccliënten met 133 toegenomen en overige regelingen met 56 toegenomen. Deze hogere instroom wordt veroorzaakt door grofweg 3 elementen: a) door de beperking van de Wajong; b) door de verhoging van de AOW-leeftijd en c) vanwege de statushouders. Conform de systematiek van het FNS betekent dit een uitbreiding van de capaciteit van in totaal 3,3 fte. Om deze noodzakelijke toename op te kunnen vangen wordt bij de kadernota 2018 ten behoeve van de nieuwe begroting 2018 een uitbreiding op de formatie incidenteel voor de jaren 2018 en 2019 opgenomen. In de kadernota 2017 was al een stijging van 2 fte incidenteel opgenomen.

4.5 Ouderen in armoede

Het rijk stelt in 2017 en 2018 extra middelen (€37.000 voor Amersfoort) beschikbaar om de armoede onder ouderen te verzachten. Er is geen specifieke invulling meegegeven. De gemeente Amersfoort wil het geld inzetten om het tekort op het financieel vangnet te verminderen.

4.6 Armoedebeleid/participatie

Naar aanleiding van de motie 'naar een u-pas met kooptegoed' (2019-159M) is onderzoek gedaan naar een stadspas, inclusief de mogelijkheid van een kooptegoed. In juni worden de uitkomsten van de Minima effect rapportage verwacht, waarbij onder meer inzicht wordt geboden in de (on)mogelijkheden van participatie. Om de participatie van volwassenen in armoede te bevorderen is incidenteel budget opgenomen.

4.7 Implementatiemanager toegankelijkheid

Er wordt gewerkt aan een Plan van aanpak 'Toegankelijkheid'. Deze zal aan de raad worden voorgelegd. Om de uitvoering ter hand te kunnen nemen, zijn capaciteit en beperkte uitvoeringsmiddelen nodig. Deels worden die gevonden binnen reguliere uitvoeringsbudgetten, deels is aanvullend budget nodig.

5.1 Onderwijs aan nieuwkomers

Door de huisvestingsopgave van statushouders blijft de instroom in de schakelklassen (PO) en Taalcentra (VO) in Amersfoort groot. De huidige groep leerplichtigen is vaker analfabeet in eigen taal en heeft in veel gevallen de afgelopen jaren nauwelijks onderwijs genoten. Dit maakt het onmogelijk om met de huidige rijksfinanciering de leerlingen voldoende passend onderwijs te bieden. Daardoor bestaat een relatief groot risico op uitval na uitstroom naar het reguliere onderwijs. Met extra middelen is het mogelijk de noodzakelijke maatregel te nemen (o.a. kleinere klassen, meer ondersteuning en langer curriculum met doorloop in regulier onderwijs).

6.1 Implementatie vervolgonderzoek toekomstscenario's sportaccommodaties

In april 2017 is het rapport 'Vervolgonderzoek toekomstscenario's sportaccommodaties' in de raad besproken. Met dit budget kan invulling worden gegeven aan de aanbevelingen uit dit rapport, waaronder met name de pilots op de sportparken Zielhorst, Vermeerkwartier en Bokkeduinen. Voorwaarden die wij hierbij zullen hantieren zijn o.a.: de pilots moeten blauwdruk(ken) opleveren voor toepassing op andere locaties in de stad, de sportverenigingen moeten samenwerken en uit de daarvoor op te stellen plan(nen) blijkt dat ook in voldoende mate invulling wordt gegeven aan onze doelstelling van het efficiënter gebruik maken van het sportpark en het bieden van een samenhangend en breder aanbod van sportactiviteiten op het sportpark.

6.2 Verbinding sport en zaken

Tijdens het Sportgala 2016 is voor het eerst een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor sportbesturen en Amersfoortse bedrijven om de belangstelling te peilen om de samenwerking te versterken. De bijeenkomst werd zeer goed bezocht en genodigden hebben aangegeven graag een vervolg te willen. Dit kan met dit budget worden gerealiseerd.

6.3 Topsport in Amersfoort

De komst van topsportaccommodatie Amerena kan een katalysator zijn voor de ontwikkeling van topsport in Amersfoort. Onlangs is over het onderwerp 'Moet Amersfoort zich profileren als sportstad' door de lokale media een sportdebat georganiseerd. Het huidige sportbeleid dat tot 2018 loopt zet voornamelijk in op breedtesport. Vooruitlopend op nieuw sportbeleid is het gewenst in beeld te brengen welke kansen en belemmeringen er liggen op het gebied van topsport, zodat een afgewogen keus kan worden gemaakt bij het maken van nieuw beleid.

6.4 Faciliteren sportbeoefening

Het is van belang dat de gemeentelijke sportaccommodaties geschikt blijven voor toekomstig gebruik, dat naar verwachting bovendien intensiever zal zijn. Voor uitbreiding en aanpassing van accommodaties is - na de investeringsimpuls van 2015 - geen ruimte budget beschikbaar in de begroting. Met enige regelmaat worden aanvragen door onze sportverenigingen gedaan die niet kunnen worden gehonoreerd. Met de in de kadernota opgenomen bedragen wordt het mogelijk om in beperkte mate uitbreidingen en aanpassingen te realiseren.

7.1 Implementatie omgevingswet

In maart 2016 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Omgevingswet aangenomen. Een beweging naar eenvoudiger regels en meer ruimte om samen met inwoners en bedrijven integrale keuzes te maken over de inrichting van de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet is een raamwet die 26 wetten en 117 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en honderden ministeriële regelingen bundelt in één nieuwe Omgevingswet en vier AMvB's. De verwachte inwerkingtreding is het voorjaar 2019.

Het college van burgemeester en wethouders heeft in september 2016 het Koersdocument Implementatie Omgevingswet vastgesteld en deze met een RIB ter kennis gebracht aan de raad. Met het Koersdocument Implementatie Omgevingswet kan de route voor de komende jaren verder worden uitgewerkt en uitgevoerd, samen met alle partners die daarin een rol hebben.

Met deze incidentele budgetten denken wij de implementatie van de Omgevingswet tot en met 2019 in goede banen te kunnen leiden. Mogelijk is ook na 2019 aanvullend incidenteel budget noodzakelijk, maar de impact op die jaren is nu nog niet te overzien. Bovendien bepaalt de nog op te stellen Omgevingsvisie (uiterlijk 2019) een groot deel van dit budget. De scope hiervan is nog onvoldoende inzichtelijk.

7.2 Recreatieve ontwikkeling Vathorst Noord

In 2016 heeft de raad de ontwikkelingsvisie voor de gemeentelijke grondeigendommen in Vathorst Noord vastgesteld, ten behoeve van de realisatie van een groen recreatief uitloopgebied voor de inwoners van Vathorst. De provincie Utrecht is mede financier /subsidiënt van de 1ste uitvoeringsfase en betaald ca. 2,1 mln t.b.v. Vathorst Noord. De provincie onderschrijft het grote belang voor recreatiegebied 'om de hoek' voor Vathorst. In de visie van de provincie dient dit gebied getransformeerd te worden naar intensief recreatiezone. In de huidige plannen is onvoldoende budget voor het creëren van aanvullende recreatie zoals de provincie vraagt! Met name in en rond de zone van het Hammetje dringt de provincie nu aan op het vergroten van de recreatie mogelijkheden en functies. Daarom zijn wij nu in overleg met de marktpartijen voor aankoop van extra gronden ten behoeve van een groen/recreatieve ontwikkeling (in combinatie met boscompensatie door RWS/knooppunt Hoevelaken). Ook bij het Hammetje willen wij nieuwe locatie inrichten voor recreatieondernemers (bijv. horeca, outdoor activiteiten) en sociaal maatschappelijke functies (bijv. Scouting, Land in Zicht). Om dit te realiseren zijn extra middelen van de gemeente nodig.

7.3 Toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed

Op 14 juli 2016 is het VN-verdrag voor de rechten van personen met een beperking in de Eerste Kamer aangenomen. Het VN-verdrag bestaat uit een opsomming van bestaande rechten van personen met een handicap met een nadere uitwerking van die rechten en omvat tevens de verplichting dat verdragsstaten alle passende maatregelen nemen om te waarborgen dat redelijke aanpassingen worden verricht. Bij 'personen met een handicap' moet gedacht worden aan personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen. Wij hebben de uitvoering van het verdrag opgepakt en hebben onder meer als doel om betere toegankelijkheid voor alle inwoners van Amersfoort in gebouwen/voorzieningen van de gemeente, van door de gemeente gesubsidieerde instellingen en overige openbare gebouwen te realiseren. Naast fysieke toeganke-

lijkheid wordt ook aandacht besteed aan overige vormen van toegankelijkheid. Er wordt gewerkt aan een Plan van aanpak "Toegankelijkheid". Deze zal aan de raad worden voorgelegd. Om de uitvoering ter hand te kunnen nemen, zijn capaciteit en beperkte uitvoeringsmiddelen nodig. Deels worden die gevonden binnen reguliere uitvoeringsbudgetten, deels is aanvullend budget vrijgemaakt.

9.1 Lange termijn oplossing De Nieuwe Poort

In de toekomst zijn er diverse nieuwe ontwikkelingen in en rondom De Nieuwe Poort, waaronder de ontwikkeling van de Wagenwerkplaats, de verdere groei van het Eemkwartier en de (binnen)stad. Het niet aanpakken van De Nieuwe Poort zit deze toekomstige ontwikkelingen in de weg maar ook in de huidige situatie spelen diverse veiligheids- en doorstromingsproblemen. In het najaar 2016 is een onderzoek gestart voor het in beeld brengen van de lange termijn oplossingen voor de verkeersproblematiek op de rotonde De Nieuwe Poort. Recent is de raad geïnformeerd over de resultaten van dit onderzoek. Rond de zomer zal in een peiling worden gevraagd welke van de 6 voorgelegde keuzes nader uitgewerkt dient te worden, derhalve is nu slechts een pro memorie post vermeld.

10.1 Circulaire economie

Deze middelen zetten we in voor een meerjarig programma. Dit sluit aan op de eerdere middelen die in de begroting waren opgenomen. In 2017 wordt in samenwerking met stakeholders een plan van aanpak uitgewerkt.

10.2 CO₂ neutrale stad

In de begroting voor 2017 is eenmalig €500.000 beschikbaar gesteld om versnelling aan te brengen in de energietransitie en daarmee de doelstelling Amersfoort CO₂-neutraal in 2030. Hiervoor wordt in 2017 een Plan van Aanpak inclusief uitvoeringsprogramma opgesteld. Het PvA wordt samen met stakeholders in de stad en bewoners in de wijken opgesteld. Per wijk worden deelplannen gemaakt.

Om uitvoering te kunnen geven aan het uitvoeringsprogramma zijn extra middelen noodzakelijk. Het uitvoeringsprogramma beslaat de jaren 2018-2021. In deze claim vragen we middelen voor het eerste jaar. Dit kan worden gezien als een overbruggingsperiode naar een programmatische aanpak.

10.3 Luchtkwaliteit

Het Actieprogramma luchtkwaliteit Amersfoort 2016 – 2020 is een uitwerking van de integrale visie fijnstof die op 11 oktober 2016 door de gemeenteraad van Amersfoort is vastgesteld. Daaruit volgde een actieprogramma. Om dit actieprogramma uit te kunnen voeren tot 2020 is extra budget nodig voor zowel ambtelijke inzet als inhuur van derden.

11.1 en 11.2 Cultuurvisie

We werken aan een nieuwe cultuurvisie die we eind 2017 willen vaststellen. Met de meerjarige extra bijdrage van € 400.000 kunnen we doorzetten en versterken. Het gaat dan o.a. om een bijdrage aan het cultuurpact, een eerste aanzet om de positie van kunstenaars en makers in de stad te versterken, cultuureducatie, en de meest urgente problemen rond financiële weerbaarheid in de culturele basisinfrastructuur.

Daarnaast maakt het college een bedrag vrij voor het aanjagen en realiseren van de ambities van de in de maak zijnde cultuurvisie. De eerste input die we hiervoor hebben gekregen uit het culturele veld en andere partijen in de stad laten een duidelijke opgave zien. Deze opgave is dat de intrinsieke waarde van cultuur tot zijn recht moet kunnen komen en dat cultuur een bijdrage levert aan een aantrekkelijke en verbonden stad. Cultuur in Amersfoort moet zich blijven ontwikkelen en aanpassen. We streven naar het bereiken van een breed en divers publiek en willen dat het culturele klimaat in Amersfoort in de pas loopt met de ontwikkeling en groei van de stad en hier een innoverende en aanjagende functie in heeft. Hiervoor is het nodig dat cultuur nauw verbonden is met andere beleidsvelden en actoren. De visie wordt dit najaar ter besluitvorming aan de Raad voorgelegd.

12.1 Terugdraaien OZB-verhoging

In de herstelbegroting is besloten de OZB en precariobelasting in 2018 beide te verhogen met € 1,3 miljoen (totaal € 2,6 miljoen). Voor de precariobelasting is in de kadernota 2017 besloten om de in de herstelbegroting

geplande verhoging van € 1,3 miljoen pas in 2019 te laten plaatsvinden en dat dit voor 2018 met incidentele middelen wordt opgevangen. De Tweede Kamer heeft inmiddels besloten dat de precariotarieven voor nutsbedrijven niet mogen stijgen. Dit houdt in dat de geplande verhoging in 2019 van € 1,3 miljoen structureel niet door kan gaan. Eerder is besloten dit dan op te vangen in de OZB. Om de lasten voor de inwoners niet exceptioneel te laten stijgen, stellen wij voor om de OZB-stijging voor de jaren 2018-2020 incidenteel te verlagen met respectievelijk € 400.000 in 2018, € 1,05 miljoen in 2019 en € 400.000 in 2020. Per saldo betekent dit een stijging van de OZB in 2018 van € 900.000, in 2019 van € 1,55 miljoen en in 2020 van € 900.000. De structurele stijging van € 2,6 miljoen staat hiermee gepland vanaf 2021. Hiermee wordt deels uitvoering gegeven aan de motie 'Methodiek onnodige OZB-verhoging terugdraaien' (motie 2015-119M).

13.1 Generatiepact

De ambtelijke organisatie is flink aan het vergrijzen. Dat vraagt om maatregelen in het kader van duurzame inzetbaarheid. Voor die maatregelen zijn middelen nodig. Het generatiepact is één van de maatregelen in het kader van duurzame inzetbaarheid die we willen gebruiken om ouderen langer vitaal te laten werken. Bij een pact gaan oudere medewerkers minder uren werken en worden daarvoor gedeeltelijk financieel gecompenseerd (in loon en pensioenopbouw). De vrijgevallen uren worden vervolgens ingezet voor jongereninstroom – gebaseerd op een herbezettingsplan. De omvang van de benodigde middelen voor het generatiepact is nu nog niet in te schatten. Dat is afhankelijk van de regeling die wij met de vakbonden overeen kunnen komen in het Georganiseerd Overleg.

13.2 Schoon Schip: opruimen papieren archief

In het kader van het papierloos werken en een optimale dienstverlening aan de burger zullen de komende jaren grootschalige digitaliseringswerkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Onderdeel daarvan is het opruimen van de papieren archieven. Momenteel ligt er circa 5 km archief in de kelders van het stadhuis. Middels de operatie Schoon Schip is het streven dat op korte termijn op te ruimen. Delen kunnen vernietigd worden omdat de bewaartermijn is verstreken; andere delen kunnen worden vernietigd omdat de afgelopen jaren reeds dubbele opslag heeft plaatsgevonden: fysiek en digitaal. Definitief te bewaren stukken zullen worden overgebracht naar het depot van het Archief Eemland in het Eemhuis. Deze grote operatie brengt tijdelijk veel extra werk en voorzieningen met zich mee. Bovendien moeten ook allerlei afdelingsarchieven worden opgeruimd.

13.3 Tweede tranche bedrijfsvoeringsreserve

Bij de bestemmingsvoorstellen van de jaarrekening 2016 wordt voorgesteld om de bedrijfsvoeringsreserve te verruimen van 5% naar 7,5%. Hierbij is aangegeven dat de eerste tranche van € 129.000 reeds in de bestemmingsvoorstellen is opgenomen. Met de tweede tranche van € 200.000 wordt de bedrijfsvoeringsreserve aangevuld tot 7,5% van de loonsom.